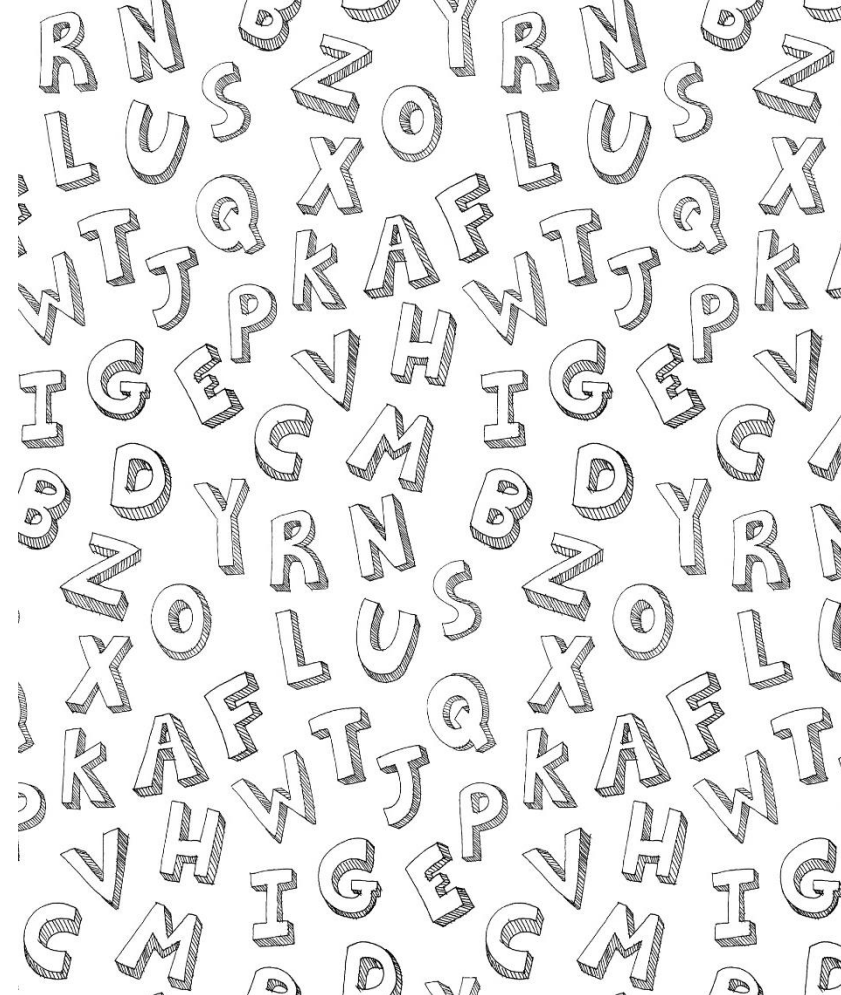
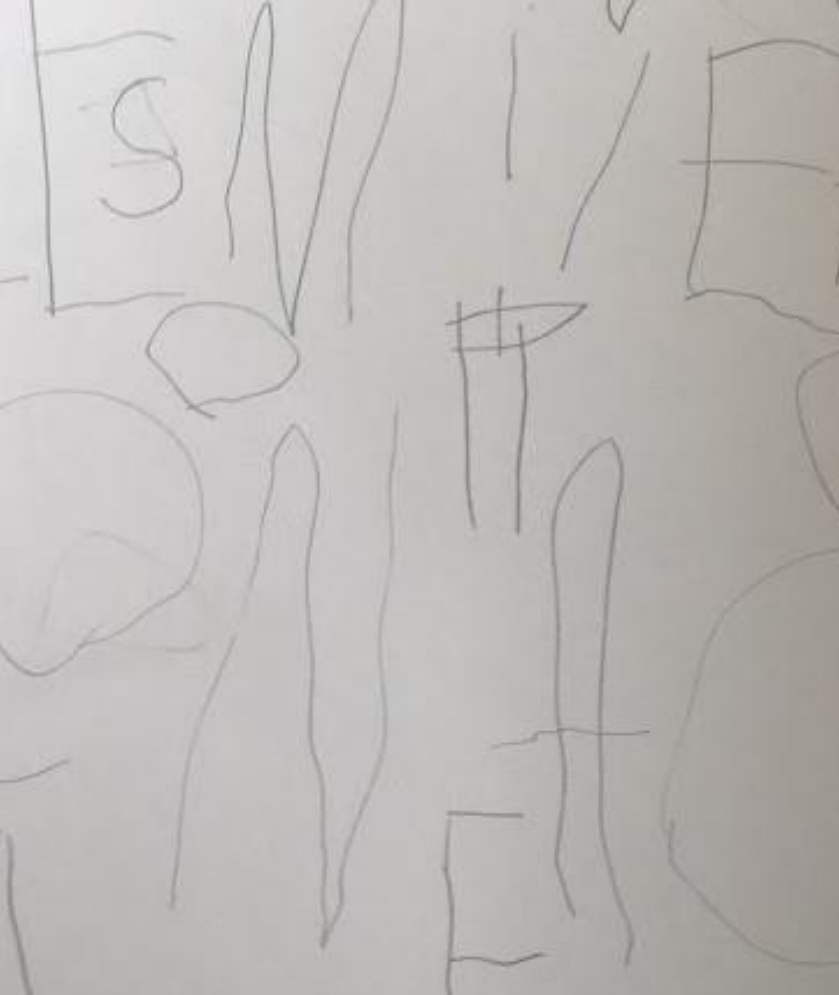

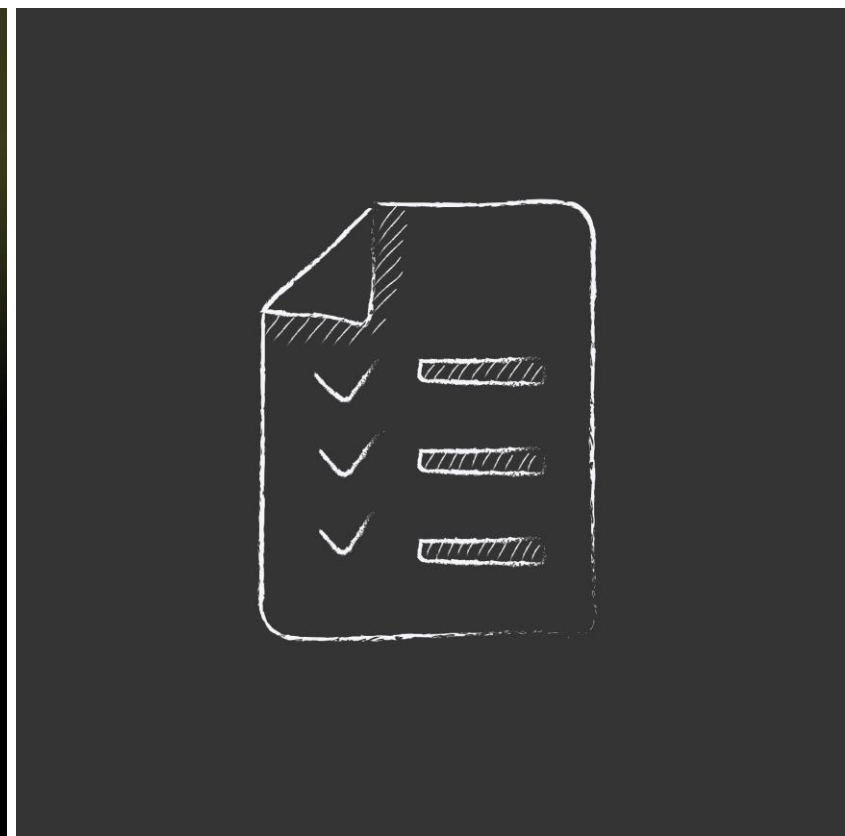
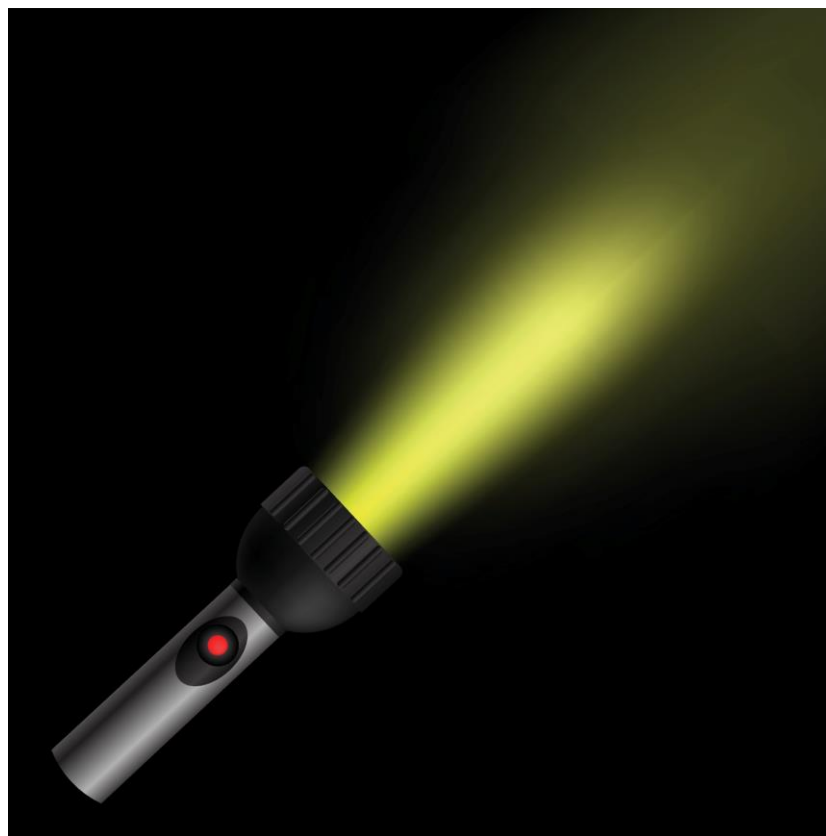

Doet feeL
BAdeD DADdy
Love JESSE
TeEZ Yoo T

SKRIFTLIGHED VED TIDLIGERE SPROGSTART

STINE FUGLSANG ENGMOSE. PH.D.-STUDERENDE. FOR PROJEKT "TIDLIGERE SPROGSTART – NY BEGYNDERDIDAKTIK MED FOKUS PÅ FLERSPROGETHED", KONSORTIET FOR SPROG OG FAGDIDAKTIK I FOLKESKOLEN, FINANSIERET AF A.P. MØLLER OG HUSTRU CHASTINE MCKINNEY MØLLERS FOND TIL ALMENE FORMÅL

SKRIFTLIGHED VED TIDLIGERE SPROGSTART

SPØRGSMÅLET

HVILKEN ROLLE SKAL SKRIFTSPROGET SPILLE I DEN TIDLIGERE SPROGUNDERVISNING?

PERSPEKTIVET

Skriftsproget skal støtte sprogtilegnelsen

Etableret læse- og stavefærdighed kan:

- Fastholde ordenes lydside (Chambré, Ehri, & Ness, 2017)
- Udvikle ordforråd gennem læsning (Elbro, 2006)
- Muliggøre skriftlig kommunikation med andre sprogbrugere (Treiman & Kessler, 2014)

.....men hvor starter man?

SVARET PÅVIRKES AF VILKÅRENE

VILKÅR

Situation	Talesprog		Skriftsprog		Ortografiens dybde	
	Mestre	Ikke mestre	Mestre	Ikke mestre	Dyb	Transparent
Engelsk						
L1	X			X	X	
L2		X		X	X	
Tysk						
L1	X		X		X	
L2		X		X		X
Fransk						
L1	X		X		X	
L2		X		X	X	

Tabel 1: L1= dansk, L2= engelsk/tysk/fransk

VILKÅR

- Nye sproglyde (Cutler, 2015)
- Kendskab til dansk skriftsprog (Jared, 2015)
- Ortografiens dybde (Seymour et al., 2003)

VILKÅRENE BETYDNING FOR PRAKSIS

ENGELSK

1. Barnets begrænsede kendskab til dansk skriftsprog
2. Engelsk skriftsprog er en dyb ortografi
3. Ukendte engelske sproglyde

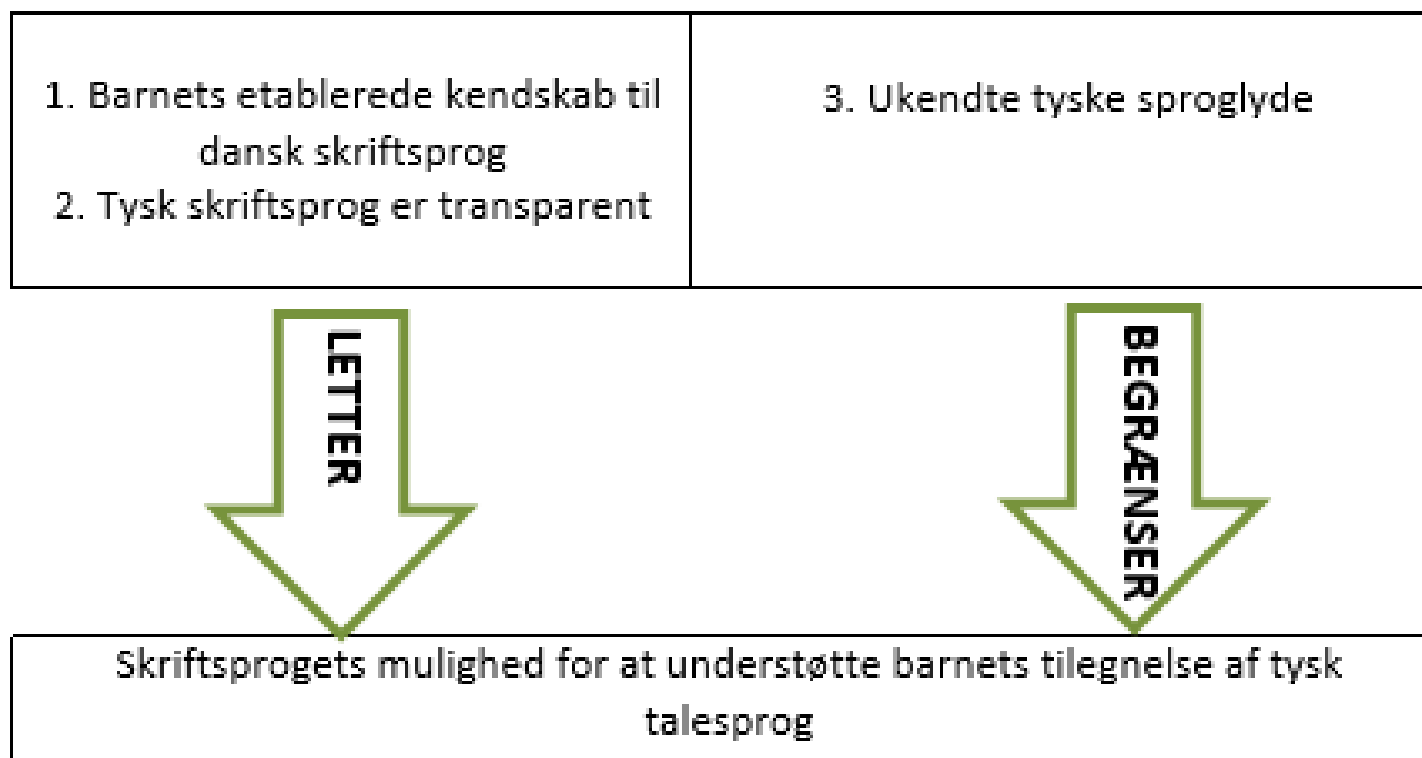
Skriftsprogets mulighed for
at understøtte barnets
tilegnelse af engelsk
talesprog

ENGELSK

Bogstav	A	B	C	D	F	G	H	K	L	M	N	NG	P	S	T	V
Fonem	/æ o/	/b/	/s k/	/d/	/f/	/g/	/h/	/k/	/l/	/m/	/n/	/ŋ/	/p/	/s/	/t/	/v/
Ord	<i>ape</i> <i>farther</i>	<i>bus</i>	<i>circle</i> <i>came</i>	<i>dot</i>	<i>fun</i>	<i>got</i>	<i>his</i>	<i>koala</i>	<i>lice</i>	<i>mom</i>	<i>no</i>	<i>long</i>	<i>pin</i>	<i>sun</i>	<i>top</i>	<i>vote</i>

Tabel 1. Eksempler på bogstav-lyd-forbindelser med sammenlignelige sproglyde på dansk og engelsk.

TYSK

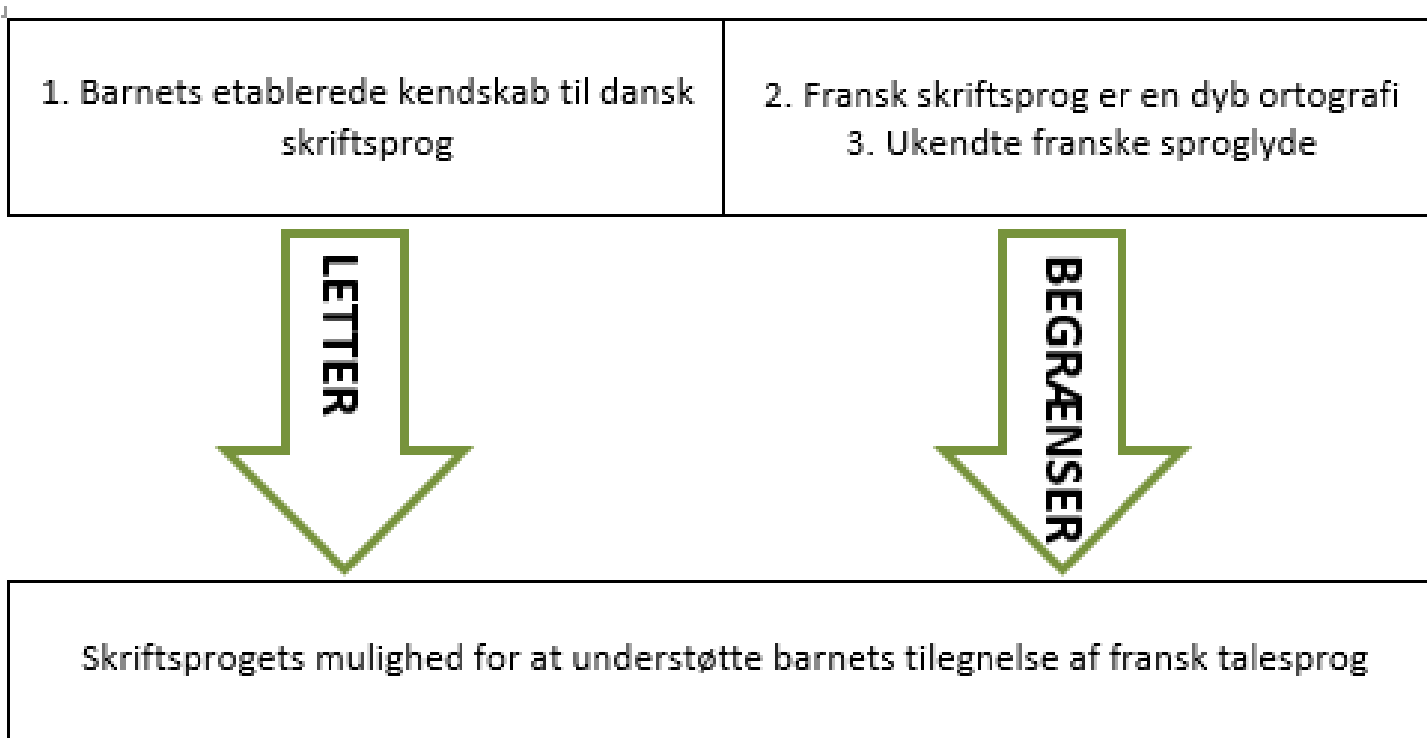

TYSK

Bogstav	A	B	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	NG	O	P	R	T	U	W
Fonem	/a/	/b/	/d/	/e ε/	/f/	/g/	/h/	/i/	/j/	/k/	/l/	/m/	/n/	/ŋ/	/o/	/p/	/r/	/t/	/u/	/v/
Ord	offe	bus	dumm	ewig engel	fahrt	geld	hut	idee	jahr	kuh	lose	maus	nur	lang	oder	pliz	rot	toll	uhr	was

Tabel 1. Eksempler på bogstav-lyd-forbindelser med sammenlignelige sproglyde på dansk og tysk.

FRANSK

FRANSK

Bogstav	B	C	D	F	G	K	L	M	N	NG	P	S	R	T	V
Fonem	/b/	/k/	/d/	/f/	/g/	/k/	/l/	/m/	/n/	/ŋ/	/p/	/s/	/r/	/t/	/v/
Ord	<i>bon</i>	<i>corps</i>	<i>deux</i>	<i>faire</i>	<i>garçon</i>	<i>koala</i>	<i>loup</i>	<i>mou</i>	<i>nous</i>	<i>parking</i>	<i>pin</i>	<i>sun</i>	<i>Roue</i>	<i>tout</i>	<i>vous</i>

PRAKSISANBEFALINGER

- Byg på barnets viden om andre skriftsprog, så skal barnet kun tilegne sig de sprogspecifikke sammenhænge mellem bogstav og lyd
- Undervis direkte i nye bogstav-lyd-forbindelser, men først når lyden er etableret i hukommelsen
- Nye sproglyde skal etableres som repræsentationer i hukommelsen for, at barnet kan bruge skriften til at fremkalde deres udtale eller kan identificere dem ved stavning
- Start med det simple før det komplekse. Det hyppige før det sjældne. Korte lydrette ord før ord med konsonantklynger eller komplekse forbindelser mellem bogstav og lyd
- Brug skriftsproget til at understøtte barnets hukommelse for sproglyde, når forbindelsen mellem bogstav og sproglyd er sammenlignelig på tværs af sprog

LITTERATUR

Elbro, C. (2006). Seminarierien. Læsning Og Læseundervisning. Gyldendal Uddannelse.

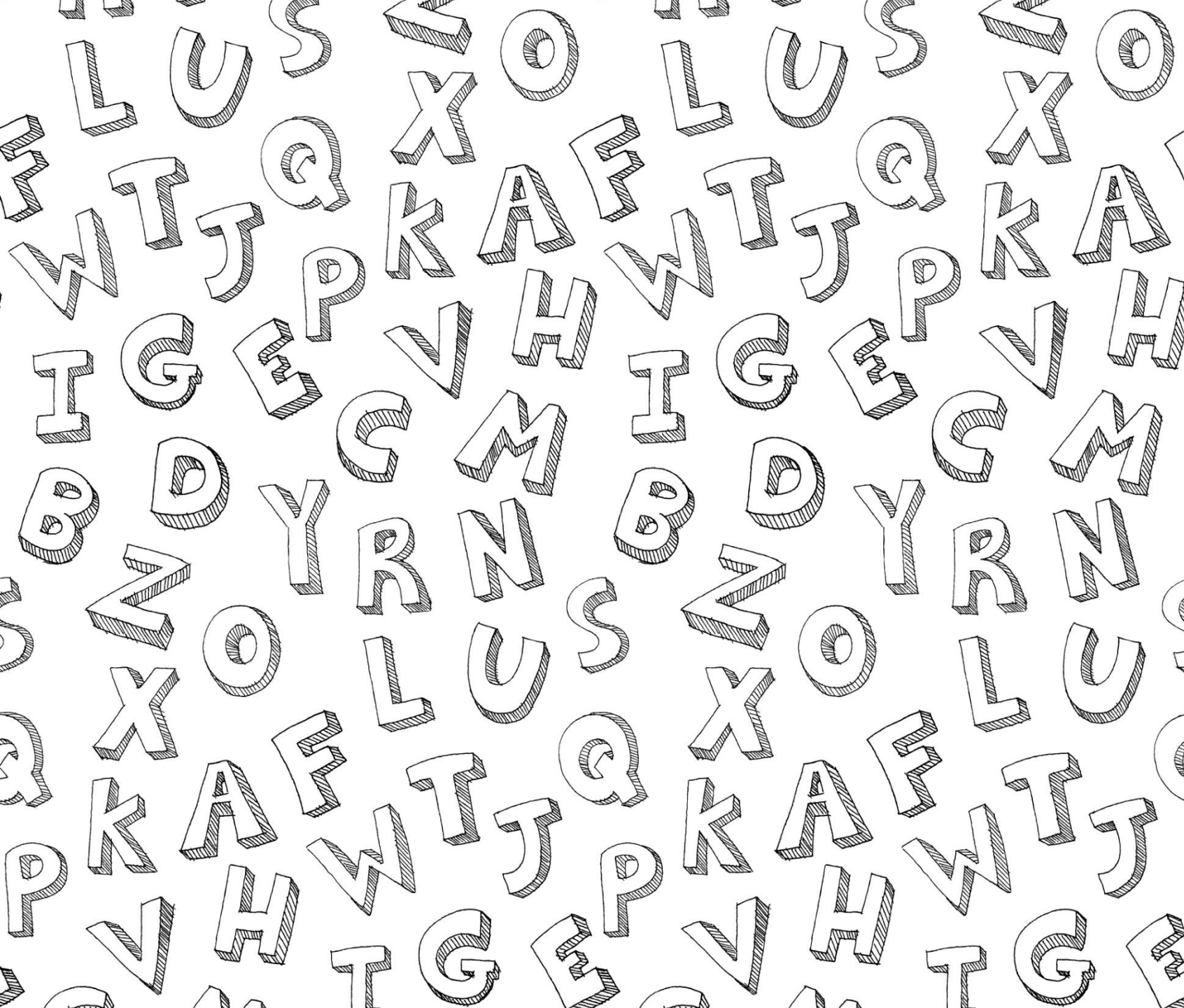
Chambré, S. J., Ehri, L. C., & Ness, M. (2017). Orthographic facilitation of first graders' vocabulary learning: does directing attention to print enhance the effect? *Reading and Writing*, 30(5), 1137–1156. <https://doi.org/10.1007/s11145-016-9715-z>

Cutler, A. (2015). Representation of second language phonology. *Applied Psycholinguistics*, 36(01), 115–128. <https://doi.org/10.1017/S0142716414000459>

Jared, D. (2015). Literacy and Literacy Development in Bilinguals. In A. Pollatsek & R.

Seymour, P. H., Aro, M., & Erskine, J. M. (2003). Foundation literacy acquisition in European orthographies. *British Journal of Psychology*, 94(2), 143–174.

Treiman, R., & Kessler, B. (2014). *How Children Learn to Write Words*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199907977.001.0001>

SKRIFTLIGHED VED TIDLIGERE SPROGSTART

*Stine Fuglsang Engmose. Ph.d.-
studerende. For projekt "Tidligere
Sprogstart – ny begynderdidaktik med
fokus på flersprogethed", Konsortiet
for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen,
finansieret af A.P. Møller og Hustru
Chastine McKinney Møllers Fond til
Almene Formaal*